

શ્રી ગોપાળ ગીતાવળી.

બકાવલી હામાન અને ચતરા
વીગેરે
માં ગવાતાં ગાયનામાંથી ચુંદી
કાઢેલા મનહર
રાગમાં.

ન્યૂને છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર
શા. ગોપાળદાસ લાલદાસ.

(સર્વ હક સ્વાધીન)

મુ'બદ્ધ:-

પારસી પ્રીટીંગ પ્રેસમાં છાપી.

સને ૧૮૯૦

ક્રીમત ૩૦-૩-૦

પ્રસ્તાવના.

ગાયનનાં આ લઘુ ગ્રંથને પ્રસ્તાવનાની શી જરૂર હતી ? એવું કાંઈ કહે તે માટે હું વિદિત કરવું જરૂરનું જોઉં છું કે આધુનિક નાટકોના પ્રયોગ જોતાં તેમાંનાં કેટલાએક ગાયનોનાં રાગ મને અને મારા મિત્રો ભાઈ કેશવલાલ આતમારામ, ભાઈ પ્રાણભૂવનદાસ ઈદરજી, અને સ્વર્ગવાસી ભાઈ પ્રાણગોવિંદ લક્ષ્મી-રામને ધણા મધુર લાગવાથી તેમણે મને મજકુર રાગમાં પસંદ પડતા વિષયો ઉપર ઇશ્વરી ભજનનાં નવિન ગાયન રચવાને આગ્રહ કર્યો મેં પીંગળ જોએલું નહીં પણ ગાયનનાં રાગ મને બેશી ગયેલા તેથી ધીમે ધીમે ગાયન રચવાનું આરંભ્યું અને થોડા દિવસનાં અંતરમાં કેટલાંક ગાયન મેં રચ્યાં. તેમાં મિત્રોનું મન પ્રસન્ન કરવા ગાયનનાં અંતમાં મેં મારા નામ સાથે તેમનાં નામ આપ્યાં. તે પછી મેં મિત્ર મંડળીમાં તે રજુ કરી એક વાજિત્ર સાથે ઉતાર્યાં ત્યારે મારા મિત્રોને તે અતિશય ગમ્યાં. આથી કંઈ અંશે હું મારા મિત્રોનાં મન રંજન કરી શક્યો એમ જાણી મને વધારે ગાયન રચવાને ઉત્તેજન મળ્યું. મિત્રમંડળે અને તેમાં વિશેષ કરીને સ્વર્ગવાસી ભાઈ પ્રાણગોવિંદ મને આ ગાયનો મિત્ર મંડળીનાં વિનોદને અર્થે પ્રસિદ્ધ કરવાને આગ્રહ કર્યો, પણ દૈવ્યની વિચિત્ર ગતિ છે, નહીં ધારેલાં વિદ્ય આવી પડે છે તે. હમારા હત ભાગ્યથી બન્યું; અને ભાઈ પ્રાણગોવિંદ હમેશને માટે આ અસાર સંસારનો ત્યાગ કરી, અમારા સ્નેહનો અનાદર કરી, અમને તેમનાં સદ્ગુણોનું, પવિત્ર પ્રેમનું, સદ્ગોષ્ઠનું સ્મરણ કરવા શોકમાં નાંખી અમારા વચ્ચેથી ચાલી જઈ તે સમ્પ્રિદાનંદનાં તેજોમય પ્રતિબિંબમાં લીન થઈ ગયા. એ નિઃસ્વાર્થી સદ્ગુણી મિત્રનો છેલ્લો આગ્રહ આ ગાયનને પ્રસીદ્ધિ આપવાનો હોવાથી મેં તે કયુક્ત રાખી—તેનાં સ્મરણાર્થે છપાવી આજ પ્રસિદ્ધિમાં મૂક્યાં છે,—છતાં મારો હેતુ કવિલેખે પ્રસિદ્ધ થવાનો નથી. માત્ર મને રચેલા વિષય અને બેઠેલા રાગમાં રાગડા ઉતારી કાઢયા છે. તેટલા માટે સુત્ર વાંચનારાઓએ મને દરજીનર કરતાં ધ્યાનમાં લેવું કે માત્ર મિત્રોનાં મન રાખવા માટે અને આપણા સર્વ આર્થ ભાઈઓને ઇશ્વરી ભજન કરવાનું ફાવી આવે એ ઉપદેશાર્થે આ લઘુ ગ્રંથ લોકોની સેવામાં હું મૂક છું.

હેતુ જાણ્યા શિવાય દોષ દેવા નીકળનારને માટે આ લઘુ ગ્રંથમાં મેં પ્રસ્તાવનાં મૂકવાની આ કારણથી જરૂર વિચારી છે.

શાં ગોપાળદાસ લાલદાસ મહેતા.

શ્રી.

ગો પાળ ગીતા વળી.

૧

(અએ દાવરે સમઢ મઢઢ મઢઢ મઢઢ—એ રાહ)
નમીએ શ્રીગણ પતી, પ્રેર શુભ મતી,
સદા સ્મરીએ તુજને, ચલાવ એ નિતી.
સર્વ દેવ આગે તુજજાણી પુજખને;
અહરનીશ સાથ રહી તું કછ કાપને.—નમીએ.
કેશવ પ્રાણુ ગોપાળ તને નમે છે મીતી પુર;
સમાધીને સંકટ સધળા દાવ કરને દૂર.—નમીએ.

૨

(શુભાંગીર શુભ જન રાજ સીમાડે—એ રાહ)
દાખી દયા રાખી ગયા તું દીન દયાળા,
પાર પાર પાડ કામ, તાર તાર હમને રામ;
કર કર હમારો જાણ, કર કર એટલું કૃપાળ—દાખી.
નામ નામ તારું હમ, હામ હામ લઈએ હમ;
વારી વારી જાય કેશવલાલ, વારી વારી જાય ગોપાળ—દાખી.

૩

(ગણન્દર રીમ ઝીમ ઝુમ ઝુમ—એ રાહ)
ખંસીધર તીમ તીમ તુમ તુમ તનનનન
તુરે કરી કર હીમ હમને દયાળ ભારી—ખંસીધર.
વાળે ઝુમ વાળે ઝુમ જનનનનનનન, હરી તારી
ખંસીઅતિજ ભારી, હરગમ નરદમ જાએ રેજાએ, જોજન
તારાંઠાં દીડદીડાં, દીડદીડાં દીડદીડાં થનપટ થતાં દીડદીડાં,
સુણે સનપટ ભગત ભગવત કહે કેશવ કહે ગોપાળ પ્રાણુ
વહારવા—ખંસીધર.

૪

(કયા સો હાએ રંગે જો મોરા રંગ—એ રાહ)
આહા બુઓ ની, શોભે શું ખજરંગ
નમીએ હમો સહ, તને હો ખજરંગ—આહા.

કેશવ હું માગું ભક્તિરે બહાલા
એટલી વિનંતી મારી ધરને હો બજરંગ—આહા.
પ્રાણુજીવન પાપ લાગું હું ખાલા
સાથ હમેશ મને કરને હો બજરંગ—આહા.
ગોપાળ હું તો માગુંરે બહાલા
દિલમાં હમારા હમેશ કરને હો બજરંગ—આહા.

૫

(એએ રંગી, રંગે તું રંગત નીતરંગ—એ રાહ.)
એ એ જોતી, જોતે તું, જનમ, લઈ તેં શું, લાભ
કીધા તેં, જન સહને, દુનિયામાં શું એ પ્યારા—એ એ.
કરમ કરમ રે કરી કુડાં તેં, ધરમ ધરમ રે નહીં બાણ્યાં,
શરમ શરમ તો હવે તુ સજની, થા તૈયાર હવે તું પરમાર્થે
પ્યારા—એ એ.
ગરમ ગરમ જો નહીં તું બની, નરમ નરમ રહે નિત્ય પ્યારા,
પરમ પરમ તો પ્રભુ કૃપાળુ, કહું થશે એ રાજ ગે. પાળ
પ્યારા.—એ એ.

૬

(શાહાજી મએં નીકલા ધરસે આપકે ડરસે દહલ દહલ—રાહ.)
પ્રેમેજ ગાઈએ પ્રભુ તુજને, તું તો છે મંગળકારી;
સકળ સંકટ દૂર કરે તુ, કીર્તિ તારી બહુ ભારી.
મચ્છ થઈ ગત વેદને આણ્યા, સંખાશુરને તે મારી;
કચ્છ થઈ કીધું સાગર મંથન, ચૈદ રત્નને ઉઢારી.
વારાહે પૃથ્વી પાતાળથી આણી, હીરણ્યાક્ષને સંહારી;
નારસિંહ રૂપે દરશણ દીધાં, પ્રેહેલાદ રાખ્યા ઉગારી.
વામને બળીને છળી કર્યો ઈંદ્ર, રાજ એતું કાજ સારી;
પરશુરામે હણ્યા ક્ષત્રી સઘળા, મદ માતેલા તે ભારી.
રામે અલીમાની સવાણ સેવ્યા, જોણે ઇચ્છીતી ભરી;
અદ્ભુત લીલા દાખી દયાળતે, સત્યને તું તો મોરારી.
સર્વ ભક્તતું પુરણ કરેતું, હમ પાપીને લે ઉમારી;
જાણે કેશવ પ્રાણુ ગોપાળ તુજને, લે સંકટ સહ નીતારી.

(શહેનશાહુ જીનહુ આલમદાર એ શહ.)

ગોર્વાદ ગાને, પ્રાણી દુઃખ જશે;
 યાછળ તારીતો, નહોં કંઈ આવશે.
 લઈલે માટે ઝટ, ગોપાળ નામ તું;
 હાહાડી દહાડી તને, વિંનવું શું.
 સર્વ દુઃખ તારું, દયાળ હરશે;
 કેમે હરીને જો, પ્રાણી લજશે,
 શરીર છે તારું, નક્કી કાચ કુપો;
 વાગુસતાવાર નહોં, જીવણ જપો.
 રામનું નામ, વહાણું રાત જો ઝાલું;
 મનોરથ પુરે સહ, નમી કહુ ગોપાળ.

(રાગ હરીગીત છંદ.)

કૃષ્ણ કૃષ્ણ, કૃષ્ણ કૃષ્ણ, કેશવ કમળા નાથ કૃપાળ;
 કમળ નયન, કરુણા સાગર, શ્રીકૃષ્ણ તું હો કૃપાળ.
 ગોપીનાથ, ગોરધનનાથ, ગોપાળ તુહો ગીગધારી;
 ગોકુળચંદ્ર, હે ગદાધર, હે ગોવર-ધનધારી.
 જગત કીર્તાર, જગતદાતાર, જગજનાથ હો જગજીવન;
 જશોદા નંદન, જશોદા નંદન, જગદીશ્વર હો જગજીવન.
 દીન બંધુ, દયાસીંધુ, દામોદર હો દીન દયાળ;
 દીનપતી, દીનપતી, દેવકી નંદન દીન દયાળ.
 નારાયણ, નારાયણ, નારસિંહ હો નંદલાલ;
 નંદ નંદન, નંદનરોતમ. નંદ નંદન નંદલાલ;
 પરમ પરમ, હો પ્રભુ પરમ, પરી ખૂણ હો પરમેશ્વર;
 પરમ પરમ, પ્રાણજીવન, પરમાત્મા હો પરમેશ્વર.
 માધવ માધવ, માધવરાય, મોર્લી ધર હો મધુસુદન;
 માધવ માધવ, મદનમોહન, માધવ માધવ મધુસુદન.
 રામ રામ, રાયરણજી, રાધાપતિ હો રામ રામ;
 રામ રામ, રૂક્ષમણી નાથ, રામ રામ હો રામ રામ.
 ગોપાળદાશ, પ્રાણજીવન, કેશવરામ નમીએ હમો;
 પુરો આશ, કરો ખરદાસ, સહની શ્યામ સદા તમો.

(આહા આહા બકાવલી જન આઈરે. એ રાહ.)

ભજ ભજ, ભજ લે ભગવાન જલદી તું—ભજભજ.
નરકટ તજ, સત્ય સજ, પ્રભુ ભજ તું ભાઈ;
ધર્મકર, પ્રભુકર, છોડીદે પુરાઈ. ભજ ભજ.
આવશે આખર, માન ખરેખર, માટે હર તું આંહી;
પાપ હર, ભક્તિધર, જોડીલે ભલાઈ. ભજભજ.
કોણ છે તું, ક્યાંથી આવ્યો, એ લે ભાઈ તું જાણી;
ઈશ પ્રીત, રાખનિત્ય, દયા ઉપર ગોપાળ આણી. ભજ ભજ

૧૦

(દુર દુર એ નારી નાકારી આજારી બાજારી. એ રાહ.)

કુડ કુડ તું હપારે કરમારે ધરમારે ભરમારે કુડ કુડ—કુડ.
પલ્લમાં થઈશ ધુડ, માન તુ અદ્યા, જગમાં થઈશ ધુડ,
જાણ તું અદ્યા,
સરસ સરસ, તું ધરજે, ગણુને, જાણુને, ક્ષણુને, કહું ગોપાળ,
જાણ અહીં, ધાય નહીં;
ભક્તિમાં હરી માટે તેથી બાપબુડ બુડબુડ.—કુડ.

૧૧

(કહું શું નસીમે દુઃખાંચો કીધો છે. એ રાહ.)

સગાં સહોદર શાનારે ભાઈ, ખોટી માયાને વળગ્યાં છે આંહી.
સગાં.
માયારે જુડી કાયા જુડી, જુડું છે સર્વ કંઈ આંહી. સગાં.
પ્રભુનું નામ સઉથી પ્યારું છે, નથી અવર કંઈ ખીનું આંહી.
સગાં.
માટે ઇશ્વરનું સ્મરણજ કરજો, કહે છે તમોને ગોપાળદાસ
આંહી. સગાં.

૧૨

(અએ કાશ ગમ મેરા કબ્હી જાએગા યા નહી. એ રાહ.)

ઉઠોની ભાઈ ઉઠો જલદી, ગુણ પ્રભુનાં ગાઓ;
તન મન ધન સર્વ દઈ, શરણુ પ્રભુને જાઓ. ઉઠોની,
દયા કરી દીન ઉપરે, જન્મ સફળ કરો;
ધરે ભક્તિ પામો મુક્તિ, ચીત એનેજ દીઓ. ઉઠોની.

કામ કોષ મદ મત્સર, લોભરેમોહ છાંડો;

દાસ ગોપાળ કહે ભજન કરી, પાપ તુક્ત થાઓ. ઉઠોની.

૧૩

(રાગ બનબર.)

ભજે ઇશ તમો હો પ્યારા, ભજે ઇશ તમો હો પ્યારા.

અરે આ જીવાની તો ચાલી,

પાણુ ભજ્યો નહીં વનમાલીરે. ભજે.

હજી વિચાર છે બહુ મ્હોટો,

પાણુ આ કાયા પાણીનો પર પોટોરે. ભજે.

એ વાત જાણુજો સાચી,

જરૂર કાયા તો છે કાચી રે. ભજે.

તેથી નામ હરીનું નવીસરે.

કરી કૃપા તમો માન્ય કરોરે. ભજો.

દાસ ગોપાળ કહે છે સાચું,

જન્મ આવી ઝાલશે યાચું રે. ભજો.

૧૪

(સાંભળો કીર્તિ મારી કહું છું હું માઢેથી આજ એ રાહ.)

સાંભળો શાણા સજ્જન મારા, ભજો શ્રીગોવિંદનાથ;

માયા મમતા મેલી સરે, ઘસતા જણું હાથ.

પગ નીચેની રજતા જેરી, તેણું જાણો ધન;

ઉડી જતાં વાર ન લાગે. માનો સાચું મન.

અજાણ થઈ આજસમાં રહેશો, ખાશો મ્હોટી જોડ;

જરામાં આવી વિંટાઈ વળશે, કાળ પકડી ચોટ.

પાછળથી પસ્તાવો કરશો, વાત જશે પછી વ્યર્થ;

આગ લાગેને કપ જોદાવે, નવ સરે કંઈ અર્થ.

જ્યાં લગી દેહ રહીછે સારી, મરાણુ તણી છે વાર;

ત્યાં સુચી દઢ ધારે ધર્મને, જેથી કરે અલે કિતાર.

પ્રાણુ ગયા પાછળ શું થશે, કોઈ નહીં આવશે સાથ;

કરી કરણુ ગોપાળ ઉપરે, ભજો શ્રી ગોવિંદનાથ.

(૬)

૧૫

(કરમ કર મેરે હાલપર અએ કરીમ. એ રાહ.)

દુઃખ હતા, સુખ કર્તા, આ પ્યારા પ્રભુ;
અશરણુ, શરણુઓ, તુજને નમુ. દુઃખ.

બહુ તુજ શક્તિ, બહુ નામી દયાળ;
સરિય દાનંદ, સદા રેહે કૃપાળ. દુઃખ.

રામ રામ રામ, ભુલું નહોજ નામ;
ઠામ ઠામ ઠામ, છે તુજ મુકામ. દુખ.

કર કર સુખ, આ કેશવ ગોપાળ;
ધર ધર દુઃખ, પ્રાણુજીવન ટાળ. દુઃખ.

ધર ધર વિનંતી, કહું ને ગોપાળ;

હર હર સંકટ, સડેતું દયાળ. દુઃખ.

૧૬

(પ્રસરવા તેરે મઆતાજ સીકંદરદારા એ રાહ.)

અટપટ ચેતા હેત, હરી સાથ કરની;
ખટપટ ખસેડી સર્વ, નામ એનું ધરની.

પટપટ પ્રસરી ગહ્યો, શું થઈ ગુલતાન;

ખટપટ ખરેખરી, છે અંતે માન.

ઝટપટ ઝડપાઈ જઈશ, ઘડીકમાં ભાઈ;

લટપટ લપટાઈ ન રહીશ, છે ખોટી સગાઈ.

સટસટ શોધી કાઢેની, સતસંગત;

રટરટ રટણજ રાખ, છોડી મમત.

ટકટક તુજને કહું, ભજનનીજ મારી;

કટકટ કહે ગોપાળ, તે જાણને સારી.

૧૭

(અએ નીપટ નીહર નહુ ખારે ખારે એ રાહ)

અએ શંકર સંકટ ઝટ દૂરકર ડગલે ડગલે ઘેરોરે. અએ.

અરજ ધરજ મારી જટાધારી,

કરની સુખકારી, કહું ગોપાળ વારી, સદા સુખ પ્રેરોરે. અએ.

૧૮

(નેતું ખવારી ચાહે સારી બનકર જવારી દરદર ખેલ. એ રાહ.)

હે ગીરધારી, હે મોરારી, વિનંતી હમારી, ધરધર રામ;

પ્રુખી તારી, છે બહુ ભારી, છે તુજ દરદર ધરધર ઠામ.

(૭)

હમો તો પાપી, લુહ્યા પ્રતાપી, દે ભક્તિ સ્થાપી, ઘરઘરરામ;
કર સઉને સુખ, સઉનું તું દુઃખ, દરઘર દરઘર હરહર રામ:
નદી દરિયો આકાશ, છે સર્વે તુજ પ્રકાશ,
સૂર્ય ચંદ્ર તારા, સારી મૂઠી સુજનારા.
એવા કેશવ કિર્તાર. પ્રાણુજીવન પાડ પાર.
ભય વારી પ્રાણુ ગોપાળ, મોક્ષ હમારો કરકરરામ. હે.

૧૯

(કુંવરી કુંવર મારા લાડકાં એ રાહ.)
ભજ ભજ તું શ્રીહરી, સ્વાર્થી છેરે સંસાર;
અંતે જઈશ તું એકલો, મેલી સર્વ પરિવાર. ભજ.
મણુને ભુલી જો ભમી, કરશે કુડાં પાખંડ;
દુઃખ તો પામીશ રાહલા, લઈશ જમના તું દંડ. ભજ.
વસમી વાટે તે ચડે, જેણે કર્યાં પાપ અધાર;
દારણુ દુઃખમાં તે પડે, હોય જે ઈશના ચાર. ભજ.
માટે મણુ તું ભજજે, રાખી સત્ય વિચાર;
દાસ ગોપાળ કહે થશે, નક્કી પ્રાણુના આધાર. ભજ.

૨૦

(પ્યારી ખતા મઆફકરો પુર કુસુર હંએ એરાહ.)
એા ઈશ તેં હમ ઉપરે, કૃપા ખહું કરી;
પણુ અમો અભાગીયા, તને ગયાજ વીસરી. એા.
માટે તું માફ કર રામ, આટલીજ વાર;
હવેથી હૈયામાં, જ તને રાખશું હરી. એા.
નારાયણુ નામ તુજ, જે કોઈ સ્મરે;
જશે જરૂર જગમાં, જ તેતો નક્કીરે તરી. એા.
છે દયાણુ ને માયાણુ, તું તો જગતપાળ;
કેશવ પ્રાણુ ગોપાળ, તને હરખે હે તે ભરી. એા.

૨૧

(મરે કાલ સાહેબ મરે કાલ સાહેબ એ રાહ.)

મુરખ માનવી તું મુરખ માનવી તું
મરત થઈને તું મરે માણે.

મુરખ.

મસ્ત થયા પાણુ અરત શરના, માથે મરાણુ ભમે છે;
 જેમ જળમાં મીન મળીને, રંગ વિલાસ રમે છે. મુરખ.
 કરી કરી કોકટ જન્મ ગુમાવ્યો, કરી કરી કુકર્મ કોટી;
 ભરી ભરી ભીતર માંહી અવિદ્યા, ખેલ્યો ખાજ ખોટી. મુરખ.
 મરી મરી ગયા પછી માર ખાશે, જરી જરી જોતું જાગશે;
 હરી હરી દેવ થકી ચાલને, તુચ્છ દેવને ત્યાગી. મુરખ.
 હરી હરી હે તે કરીને ભજતું, તરી તરી નક્કી જઈશ પ્રાણી;
 કરી કરી કરણા ગોપાળ ઉપરે, ન કથીશ ખીજ વાણી. મુરખ.

૨૨

(હજી તકલીર જંગી તુમારી હુમારી એ રાહ.)
 ભક્તિ પ્રભ તારી, દ મેહર આણી,
 સફળ થાય જોશી, હુમારીજ વાણી. ભક્તિ.
 અપરમગાર, તું છે કિર્તાર,
 કીર્તિ તોં તાની, ન જાય વખાણી. ભક્તિ.
 કાયાને માયા, સ્થીર જાણી કાયા,
 પાણુ તેં તેં જેમ, ગાકગનું પાણી. ભક્તિ.
 રાપનાની ખાજ, આ કરી વહ લાજ,
 તેમાંની લેની, હુમનેજ તાણી. ભક્તિ.
 જે જે કાઠ કરે, તે તે નક્કી ભરે,
 એવા નિયમ તારો, છે સરખા રકરાણી. ભક્તિ.
 પ્રાણુ ગોપાળ, કેશવ હો દયાળ,
 ભજે છે ભાવેથી, બુદ્ધી રાખી શાણી. ભક્તિ.

૨૩

(એક નાસ્તીક નરનો પોતાના મરાણુ વખતે પોકાર.)

(જનની જીવેરે ગોપીચંદની એ રાહ.)

અરર મરાણુ તો આવી ચડ્યું અરરર થાય છે શુભજ;
 અરર પ્રભુ જવાબ શું દઈશ, હાય મેંતો વાળી જીંદગી શુભજ.
 રામ રામ માફ કર તું.
 નથી કશું કર્યું જન્મીને, નથી જાણખ્યા તને નાથજ;
 નથીરે દાન પુણ્ય કર્યાં કર્યાં, હાય હવે પડેછ ઘસરા હાથજ.
 રામ રામ માફ કર તું.

(૯)

જીભમાં જોઈ મેં જાંઘડી, જીભે ગાણ્યો ન સંસારજી;
જીભાં જીભાં કૃત્ય બહુ કર્યાં, હાથ પસ્તાવો થાયજી અપારજી.

રામ રામ માફ કર તું.

નહીં દયા દાન દિનતા, નહીં કથું આણ્યું ઉરજી;
નહીં રે નારાયણ તને જાણ્યો, હાથ કીધાં કામ બહુ ફરજી.

રામ રામ માફ કર તું.

લીધું ધન બહુ ભેગું કરી, લીધા ગાલી ધોડા માગજી;
લીધું નહીં પાણુ નામ તુજ, હાથ હવે તો આવશે મુજ કાળજી.

રામ રામ માફ કર તું.

ગાયાં જોટાં જોટાં ગાયનો, ગાયાં નહીં પદ તુજ રાગજી;
ગાય એકે પાણુ પાણી નહી, હાથ હવે જોટા છે મુજ દામજી.

રામ રામ માફ કર તું.

ચિક ચિક માન્યાં ધર્મગેં, ચિક ચિક માન્યાં મંદીરજી;
ચિક ચિક છે મુજને હવે, હાથ હું તો થાગીંક મસદગીરજી.

રામ રામ માફ કર તું.

ધરી ન પાપ સહ કાનપર, ધરો દયા ઉર જોપાળજી;
ધર્યાથી ન નામ તુજરામ, હાથ આવા થયા મુજ હાલજી.

રામ રામ માફ કર તું.

ધરો કેશવ દયા મુજપર, ધરો પિનંતી જોપાળજી.
ધરીશ પ્રાણુજીવન નામ હું, હાથ હવે મુજરો મુજ હાલજી.

રામ રામ માફ કર તું.

૨૪

(કોઈ રબકી મરજી કયાજીને એ રાહ.)

ખટપટ મુકી હરી ગુણુ ગાને, કટકટ તને ન કેમ માને,
કટકટ મારી કહું તને તે, ધરી કાને, હરી ગુણુ ગાને. પટપટ.
જો જરૂર છે મોત દુનિયાને, નમુકે મોતવળી રાજાને,
મમરૂરી માટ ધરે શાને, ઉદમંગ થઈ પાપ કરે શાને, રંગ
વરંગ થઈ કરે શાને, કહે જોપાળ તે ન હરે શાને. પટપટ.

૨૫

(તુન કુમલા જીઅરવા જો પીતા મોરા એ રાહ.)

જીભે જન્મ ગમાવ્યો જો પાપી જીવડા, જીભે.

માટે હરીને, હવે ભણ્યે; જુઠું જન્મ ગમાયો,
 કુઠાં કર્મની, કરણી કરીને, કુરમતી કમાયો.
 કુષ્ટ વિષયમાં, મન કરી મેલું, મોહ માયાથી વાહયો.
 આનંદ કંદનું, રૂપ રદ્યમાં, ધ્યાન ધરી ન ધાયો.
 મનુષ્ય દહ આ, મોંઘો સર્વથી, પુર્ણ પુણ્યે જે પાચો;
 એવો આ ભવતું, ઓછ ઓટામાં, કાળને હાથે ખપાયો.
 નિતીને જ્ઞાનની, નિર્મળ નદીમાં, સંત સંજે જે નાહયો;
 કહે ગોપાળ તે તો, પ્રાશ્નિત ઘોઘ, પ્રભુપદને તે ધાયો.

૨૬

(સુના સદા ચેહ બારી બારી એ રાહ)

જાણી લેની, જગદીશને જાણી, ગોપાળ ઉપર, કરૂણા આણી;
 શ્રુતા પછી, થશે તુજ હાણી, પ્રભુ પ્રીત જે, રહેશે અજાણી.
 માટે લેની, પ્રભુ પીછાણી, ગોપાળ ઉપર, કરૂણા આણી.
 ફોગટ શું ફેરે ફરતો—નિત્ય નીંદા ચાડી કરતો.
 દેવ થકી નથી તું કરતો;
 કરી કરી કુઠાં તેં કર્મ, કરી કરી નરહી નર્મ, મ્હોટ મતા માણ.
 માટે લેની જગદીશ હવે જાણી—જાણી લેની.
 મળ્યો મનુષ્ય દહ તને મ્હોટો—કરી કપટ તે કયો ઓટો
 લાલ ઓચાને લીધો ટોટો;
 જરી જરી તું ચટપટ ચેત, હરી હરી સંગકર હેત, ન વદ
 બીજ વાણી.
 ગોપાળ ઉપર કરૂણા આણી—જાણી લેની.

૨૭

(મયેં હું હજાર જનસે એ રાહ.)

નમું નમું તને દીન દયાળ, જોડી કર જાગી પાય;
 રાખી રામ સદા સલાળ, અહરનીશ થાની સાહય. નમું.
 માયામાં થયો છું લીન, જુઠામાં કાઢું હું દીન
 ધરૂંછ અહંકાર, વારંવાર, સુધાર તું મોરારી રાય. નમું.
 ફરે છું બહુ હું શંકડો, વાળી મુછે મારી આંકડો
 કરૂંછ અવિવેક, અતી અનેક, ટાળ તું કહું લાગી પાય. નમું.
 કરે છું હું કુઠાં કપટ, વળી આહું છું સઉનું અપટ
 નથી કરતો આપ, કરતાં પાપ, સુધારની હવે તું હા. નમું.

(૧૧)

છર્તીં હું એમ અવગુણી બહુ, સુધાર શ્યામ વિનવી કહું.
ભજું ગોપાળ, કેશવ દયાળ, કરની તું જાણે રાય નમું.

૨૮

(મેરે ગમકા તરાનાં મુનીએ ક્ષીસાનાં એ રાહ.)

ઓ વિશ્વ રચનારા, તું પ્રભુ હો પ્યારા, નથી નથી તુજ પાર.
ઓ ખુમી કરનારા, સૃષ્ટી મૂળનારા—તું પ્રભુ હો પ્યારા.
તુ ઇશ્વર તું દેવ તુંજ, જેણે મૂળવ્યો સસાર;
જે જે રચનામાં નહી મણા, તે રચનાં તુંજ રચનાર;
ચંદ્ર સૂર્યજ તારા, તેપણુ કરેલ તારાં—તું પ્રભુ હો પ્યારા.
સૈને તુજ આધાર છેરે, પણ તુંતો નિરાધાર;
ધાતુ ઝાડ જનાવરોને, એમ સૈને તુજ આધાર;
આપે હાથીને હારા, કીડીને કણસારા—તું પ્રભુ હો પ્યારા.
ઘાટ ઘડ્યા અદ્ભુત સૌ, પણ તું તો એક કરનાર;
જખરી તુજ ખુમી જગદીશ, પામી શકાય નહીં પાર;
વાહવાહ નિયમ તુજસારા, બહુ કર્યા સુધારાં—તું પ્રભુ ઓ પ્યારા.
ગુપ્ત તને તોરે જાણતા, પણ તું તો નહીં અજાણ;
છાના છતરાયાં કામ દેખે, છે જખરો જગનો ભાણ;
બળી હરકત હરનારા, દુઃખ દૂર કરનારા—તું પ્રભુ ઓ પ્યારા.
પગમાં હસાવ પગમાં રડાવ, છે જખરો તું કિંતાર;
પગમાં તાર પગમાં માર, પગમાંજ તું ઉગાર;
રાખજે પ્રભુ હમારા, સદા હાલ સારા—તું પ્રભુ હો પ્યારા.
પ્રાણુ ગોપાળ કેશવ કહેજે, ન પાર તુજ પમાય;
કો ધનો કો નિર્ધની, કો ખોલે હાસ કો હાય;
એવા પ્રભુ હમાર, ગાઈએ ગાણુ તારા—તું પ્રભુ પ્યારા.

૨૯

(એક નાસ્તીક નરનો પોતાનાં મરણ વખતે ભય)

(ઓ નાહંમવાર તેરે નામપર પએનર એ રાહ.)

જય જય જય તું, હૃથ જગજીવન,
ભય ભય ભયથી, કુનેછ મારું તન.
હાય હાય મેહેરઆણુ, ભય ભય મુજપ્રાણુ,
કરની મારું મુજને ખાપ, ભુલ્યો પ્રાણુજીવન, જય જય જય.

કેશવ કર સાહય, ગોપાળ સાગુ પાય,
નકી ભજશ હવેઈશ, રાખી તુજપર મન. જય જય જય.

૩૦

(આ જગમાં સુખ ભોગવવાની એ રાહ)

એ ભજતું ભજતુ ભગવાનને, કદી પાપ નહીં કાંઈ
કરીને ધરીને ભીને. હરીને ભજતું ભજતુ નક્કી આંહી. —
વધી વિવેક ટેકમાં બહુ, હમેશ પ્યારા મુજ તું સાહી
દર્મ મર્મ શર્મ, નર્મ રેહતું ગુણ ગોપાળ ગાઈ.
૧૧ દનિયામાં સમજન ભાઈ, કુડાં કૃત્ય તુજ જે કાંઈ
છાડાને પોલીને કોલીને, ભોલીને પ્રેમ પ્રભુજ સાથ તું ભાઈ.
ભજજે વરડા તું ભગવાનને, હું તો કહું ગોપાળ રે આંહી
તરીને દમીને ગમીને. ભવીને કોગટ ફેદમા નહીં જરા ભાઈ.

૩૧

(બેની માલ કલાનુકો કાળજની કોર છે. એ રાહ.)

ભાઈ આલો, ભજન ભાવેપી કરીએ;
ભાસાગર, જેથીજ તરીએ. ભાઈ આલો.
કામંદાન મત્સર મદ મુકી દઈ
હીજ નામ જાચરીએ. ભાઈ આલો.
કોગટ ફેદમાં ફેમાઈ ન જરા
હીજ ભજનમાં ફરીએ. ભાઈ આલો.
મમતા માન ગેરીજ મર્ન
હીજ નામ મુખે ધરીએ. ભાઈ આલો.
સકળ સ્થળે હરતાં ફરતાં
હીજ ગોપાળ ન પીસરીએ. ભાઈ આલો.

૩૨

(સુંદર મુખ સુંદર તન સુત તુંએ પરી. એ રાહ.)

સુંદર મુખ, સુંદર તન, શું તુજ, આ હરી,
લેરે દીન દયાળરે, પાપ હમ, તુંજ આહરી, સુંદરે
નિશદીન તુજ તુજ ભીન ભીનથી નહીં જરી,
દરશણ કાઠોર કરીએ હરખ ભરી.
કહે કેશવ ગોપાળ નમ્રાણુ કરગરી,

(૧૩)

કાપ, પાપ; સ્થાપ, “લકિત ભારી ડાકોર તારી
કરીએ દહાવી,” તુંજ એજ હરી. સુંદર.

૩૩

(સુન અએ દેવની શર્ત ઇમદાદકો. એ રાહ.)

હરીધર હવેધર, હમ હાથ તું;
મોર્લાધર ધાણીધર, અરે નાથતું. હરીધર.

ધર્મ ધર્મ હમ, બુદ્યાંજ સઉ;
કર્મ કર્મ ચુડી, કુદ્યાંજ બહુ. હરીધર.

શર્મ શર્મ તજી, જરૂર ગયા;
ગર્મ ગર્મ વળી, મગરૂર થયા. હરીધર,

હરી કર નક્કી કર, રૂપા કર એજ;
કેશવપર ગોપાળપર, પ્રાણુપર એજ. હરીધર.

૩૪

(ન બોલો તારા તારા વો તારા હએ ન્યારા એ રાહ)
શુ કામો તારાં તારાં છે સારાં હે પ્યારા શું કામો તારાં તારાં,
હું મુમિથી મારા, શું કહું તને પ્યારા, રે હો કામણુગારા—
શું કામો.

કીધાં તેં વાહ સારા, ચંદ્ર સૂર્યજ તારા, ભુમી સમુદ્ર
પ્યારા, નદીને એવારા, જખરો તું પ્યારા—શું કામો.
એવાંતો હજી અનેક છે, શું ગણું હું દયાળ,
માણું ગોપાળ હું લકિત રૂકત, વળી કહું બીજું તે આલ,
કેશવપર રાખજે રેહેમ તું નાથ રે,
પ્રાણુપર રાખજે પ્રેમ તું નાથ રે—તારાં શું કામો.

૩૫

(દરપન ખન ચહેરા ચમક રહ્યા. એ રાહ)
તન મન ધનથી તને, સ્મરીએ હો રામ,
સ્મરીએ હો રામ તને સ્મરીએ હો રામ—તન મન.
ખલક પલકનો, છે તું બાણીતો,
મનમોહન છે તું, સર્વ સ્થળ કામ—તન મન.
રંગ ઉમંગથી, રહીએ હમેશ હમે,
વંદન કરે પ્રાણુ, ગોપાળ કેશવ રામ—તન મન.

(૧૪)

૩૬

(ચેહ બદીમે પાયા ગમ અરે આદમ એ રાહ.)
 અરે પ્રભુ તું દયા કર, હવે મુજ પર,
 પારંવાર રહીશ હુશીયાર રહીશ હું નીતિમાં ખરેખર—અરે,
 મને લક્તિ આપ લગવાન, છઉં નાદાન,
 ઘરી ધ્યાન કહું લગવાન મારું મુકાવની અલીમાન,
 વારે વારે જપું ગોપાળ, કર ખુશાગ,
 માણું એટલુંજ દયાળ હમેશા આહુલવને મુજ ગાળ.

તને નમ્યાથી દુઃખ જાએ,

તને સ્મર્યાથી મુખ થાએ,

તને લજ્યાથી ચુક જાએ,

જાઉં વારી ગોપાળ તુજ પર, આ મોર્સાધર—અરે૦

૩૭

(પ્રાણીનો જન્મનાં માર ખાતી વખતે પોકાર.)

(સપ્ત કર સપ્ત ન તું મ્યાંનસે સમશીર નીકાલ—એ રાહ)

પ્રાણી—નત્ર થા નત્ર થાની નત્ર થઈ, ન મુજને માર;

ઘેાયઘેાય નથી ખમાતું, કહેની કેમ મુજને માર.

જમ—સમજ કહું છું હરી કિતનમાં હતું, આજસ તારે;

પણ હાચાકુટ નિંદામાં તો, તું જરા ન હારે.

પ્રાણી—હાહા હાહા હાહા હાહા, તેં તો કહયું ઠીક;

કહેની હોય જો કાંઈ બીજું, મને લાગેછ બીક.

જમ—પ્રભુ પૂજનજો કોઈ કરવા કહેતું, તો બહુ બહુ કંપતો;

પણ ગંજપો સોકટાં કુટતાં, આઠે પ્હેરે ન જંપતો.

પ્રાણી—હાહા હાહા હાહા હાહા, વાત સાચી કહી;

કહી નાખની તું બીજું, હવે હશેજ નહીં.

જમ—ચંદન પ્રભુનું નવ ઘસાતું, જાય જાણે શરીરખમડી;

પણ તુજ દલલડીને માટ, લાંગ બહુ બહુ રગડી.

પ્રાણી—ખરી વાત હરી રામ, હવેથીજ લજશ;

કહી નાખની તું બીજું, પાપ સર્વ તજશ.

જમ—એકાદશી ઉત્સવનું જગરણ, તને અધરું લાગે;

પણ લવાઈ કે નૃત્ય જો હોય, તો રાત આખી જાગે.

(૧૫)

પ્રાણી—લુલ્યો લુલ્યો લુલ્યો લુલ્યો હું, વાત તુજ ખરી;
કહી દેતી હવે બીજું, નક્કી લજ્જા હરી.

જમ—પૈસા બેની કોઈ સેવા કહે. તો ગણગણતું બાલે;
પણ ઘરની સ્ત્રી જો માગે ઘરેણું, તો મગન થઈ ડાલે.

પ્રાણી—લલું લલું લલું લલું તેં તો નાંધ્યું બધું;
ખખર નહીં જરા પડી, જે કરું છો ખોટું સંધુ.

જમ—ખોટાં મોતી કાચ કીડીઆ. ભગવત્ત્ર લુપણ ધાલે;
પણ સોનુ રૂપ મોતી માણિક, સ્ત્રી સુતને આલે.

પ્રાણી—ઠશી ઠશી સર્વ વાત, દૈયામરિ મુજ;
નક્કી નક્કી નહીં નામ, નારાયણ લુલુંજ.

જમ—હરીનાં ભકતને દેતો લુપ્તસુક, વેઠ હોય જાણે;
પણ સગાં સંબંધીને તો દેતો, મીઠાંન પરાણે.

પ્રાણી—જરી જરી તારી વાત હવે નહીં લુલુરે;
પ્રાણ બચાવની નહીં, કેશવ જોપાળ હું લુલુરે.

૩૮

(કરબયાં તું હમસે જાયગા કહાં. એ રાહ.)

કરની રામ, હમતું કામ, નમી કહીએ; કરની.

આપ સુમતી, કાપ કુમતી, સુખથી રહીએ;

દે જે, ભકિતજ, તુજ, કીર્તિવંત થઈએ. કરની.

નામ તુજ, રામ કુપુજ, ન હમરે મુકીએ;

કેશવ, જોપાળ, પ્રાણ, વારી તુંથી જઈએ. કરની.

૩૯

(મુઝે નાદાન તુ આએ જાન ન જાન. એ રાહ)

રે હો નાદાન, તું કંઈ માન, કર દાન, વળી, લજ્જા કહાન,
લજ્જા કહાન, લજ્જા કહાન—રેહો.

દે તજ અભીમાન, માન હજી મારું માન, લેકાન તું
અરે શાણા, પળમાં છે શરીર પહાણા, નાણા નાણા નહીં
કર નાણા, જોપાળ કહે રહ્યા ન રાણા, રે જાણજે કહાન,
તું માન મેહરેખાન, કરદાન કરદાન—રેહો.

૪૦

(દીલ બચરકો દડે અખ બહે લાઈએ. એ રાહ.)

અટક અટક એ ભજવા હરી ન કાંઈએ,

ભાઈ એ ભુલતો નહીં તું ભાઈ એ—અટક.

(૧૬)

પટક પટક પળો નગુ-માવી દઈ,
ગાઈએ ગોવીંદ ગુણ ગાઈએ—અટક.
સટક સટક સઉ ધન ન ઉડાડીને,
ધાઈએ ધર્મ કરવા તેનું ધાઈએ—અટક.
લટક લટક લપટાઈ નવ રહી,
જઈએ જા-ત્રાએ ભાઈ જઈએ—અટક.
ચટક ચટક ચેતશે તો સ્વર્ગે જઈશ,
આંહીંએ આણુંદ પામીશ આંહીંએ—અટક.
ગટક ગટક ગમાવને તુજ દીલમાં,
કાંઈએ કહ્યું ગોપાળે જે કાંઈએ—અટક.

૪૧

(ખદકારી જારી કરને જો આંખે. એ રાહ.)
છખીતારી સારી, ઠાઠોર શી દખાએ-રે દખાએ-છખી તારી.
શંગાર શું શોભે, ચોપે, દીપે,
નજર તું પર ન મુકાએ, જરાએ—છખીતારી.
દે સેવાજો દહારી, દહાડી, દહાડી,
કેશવ ગોપાળ ખુશ થાએ, વારી જાએ—છખી તારી.

૪૨

(દીલદારી કીનીરે, તુને ચો હમદમ એ રાહ.)
ગીરધારી હરીને, હવે તો ભજવે, જન્મ ધરીહિંયાં, ન પાપ
ભરીહિંયાં, મુકામ કરીહિંયાં, જરીહિંયાં, નકરીહિંયાં,
બેઠો ભજવા, ત્રિપુરારી હરીરે—
સમજ સમજ શાણા સાર હવે તું,
કહું ગોપાળ ખાધી હાર જોતું,
માટેઘર, મનપર, મોલધિર, મોરારી હરીરે.—ગીરધારી.

૪૩

(તુમ આંખે જો ચારો જવાન. એ રાહ.)
જય, જય, તું જગત કિર્તીર, ભુમી-જળ-પ્રાણી આદીજ સજનાર.
આવે ફરીજ, રૂતુ કેવીજ, શિતળ ઉજળ અનંક પ્રકાર;
વળી આઠાશે, વીજળી પ્રકાશે, કેવી પાડે તું સાંજ સવાર;

(૧૭)

ઘડીમાં ઘર્તી, ઘડીમાં ભર્તી, કેવી કરે સમુદ્રે મોરાર,
કેશવ જોપાળ, પ્રાણહોદયાળ, કહે છે લીલા તારી અપરંમપાર.

૪૪

(અરે મુંવે છોડ મોરી બાંધ રે મુરકીયાં. એરાહ.)
હવે તારે શર્ણુહમ, ઉગાર તું મોરારી રે—
મુકયાં કર્મ હમ, મુકયાં ધર્મ હમ,
નહીં કરી સ્મર્યું તુજ, હારલી-ધીભારીરે—હવે તારે
હાયરે એમ અમાપ, કર્યાં હમેજ પાપ,
જાણ્યું નહીં મર્યું કંઈ, તારત્રિ-પુરારીરે—હવેતારે,
કેશવ જોપાળ, પ્રાણ, એ દયાળ,
દાસ તુજ ચર્ણુનાં, હવે ધારગી-રધારીરે—હવે તારે

૪૫

(હોળી માતવિષે.)

(એક ચતર નાર કર કર શૃંગાર એરાહ.)
આહા હોળી તું માત, જંગ બહુ પ્રખ્યાત,
કરે તારી જે માત, પૂજા વિધીજ સાથ,
નક્કી તું આ સાક્ષાત, કર સુખીજ એનરે. આહા.
હુમ હુમ ઢોલ સુગાય, ઘુમ ઘુમ તું તો રમાય,
છુમ છુમ રાસ નચાય, કુમ કુમ મંદીરે થાય,
ઝુમ ઝુમ વારીજ જાય, માત જોપાળ તું થીરે. આહા.

૪૬

(હાર મીલી હાએ હમે હાર મીલી હાએ—એ રાહ.)
વહાર હરી, વહાર મારી, વહાર આવ, વહાર;
હાર ખાધી, હાર મેતો, વહાર આવ વહાર.
સાર કંઈ, સાર નહીં, સાર લઈ, સાર;
પ્યાર નમે, પ્યાર તુજ, પ્યાર ગ્રહયો પ્યાર.
તાર પ્રયુ, તાર નમું, તાર માટે, તાર;
ધાર જોપાળ, ધાર તારો, ધાર દાસ ધાર.

૪૭

(એ તોરી મદદ પર હો કીરદી ગાર—એ રાહ.)
કર મદદ અરે, હે તું મોરાર,

(૧૮)

કર્મનાં કબ્જો, મુજ સર્વજ હરવા,
વગર વગર વિટબના તરવા—કર મદદ
વળી જન સઉનું, ઉદર ભરવા,
કેશવ પ્રાણને, પાર ઉતરવા,
તુજ ગોપાળને, ભક્તિ કરવા,
કરી કૃપા તું, જરૂર કિર્તાર—કર મદદ.

૪૮

(ખ્યારસે બદલી કયું નજર તોરી—એ રાહ.)

આહારે હરજી. શુરે, લીલાજ તારી—આહારે.
પળમાં સમુદ્રે રચનાં કેવી, રચળ જળ જળ રચળ થાએ,
પળમાં છાંયડો તાપ દખાએ, નહીં કંઈ હમથી કહેવાએ
લીલાજ તારી—આહારે હરજી.
તાણાનો મેરૂ કરે તું હરી, પળ પળ સુખ દુઃખ થાએ,
કેશવ ગોપાળ પ્રાણ વારી જાય, જરી જરી હરી ન ગવાએ
લીલાજ તારી—આહારે હરજી.

૪૯

(જન સુખ પલીઆં, ગુડીઆં ખેલીઆં—એ રાહ.)

આ જે મળીયાં, આ જે મળીયાં, વૈભવ તને આ જે મળીયાં:—
નામ નામ સંકટનું છે નહી, ઠામ ઠામ છે ઝળઝળીઆં,
દામ દામથી ભરાઈ રહ્યો છે, ધામ ધામ તેં જે રળીઆં.
—આ જે.

પાણુ કહે ગોપાળ માનની એ તોં, હરીએજ સવ મોકલીઆં,
તેમાટ ગુમાન છોડી દઈ સર્વ, કરની પ્રેમ સાથ શામળીઆ
—આ જે.

૫૦

(તેરી માનીન્દ આલમમે—એ રાહ.)

અરે દયાળ, માગ્યુંજ આલ, હરી અવર, ન કહીએ કંઈ;
લેની હમ પાપ, અને સૌ તાપ, હરી. અવર, ન કહીએ કંઈ
—અરે.

લઈએ તુજ હમ નામ નામ, હમેશાં હમ ઠામ ઠામ,
દે આઈ જામ, ભક્તિ રામ, ભરી. અવર, ન કહીએ કંઈ
—અરે.

(૧૬)

જાનતા તું ચુક ચુક, હમમાંજ રામ ન ચુક ચુક,
દે સહને સુખ, કાપી દુઃખ, કરી. અવર, ન કહીએ કંઈ
—અરે.

મેળવીએ ન હાર હાર, ન કરીએ કોપર ખાર ખાર,
દે વારંવાર, ભકિત મોરાર, ખરી. અવર, ન કહીએ કંઈ
—અરે.

કેશવ ગોપાળને તાર તાર, “ભકત” પ્રાણને ધાર ધાર,
દે રૂકત કિર્તાર, જઈએ પાર, તરી. અવર, ન કહીએ કંઈ
—અરે.

૫૧

(કર ખ્યાં તું હમસે જાયગા કાંહાં.—એરાહ)

કેરી કર્મ, ઘેરી ધર્મ, હરી પિછાન; કેરી.
ખરચ ખાંતે, અજગું અંતે, છે નક્કી તું માન;
કર દાન, તું, નાદાન, લઈ માઠે તું એ જ્ઞાન. કેરી;
છોડી ખુરાઈ, જોડી ભલાઈ, સંભારની ભગવાન;
ગોપાળ, કહે, તને, ન ભુલતો કદી કહાન. કેરી.

૫૨

(હાલ સુન અએ સમન પરી—એ રાહ.)

આરાસુરી અંખે તું મા, આવી હમને તું સાહય થા;
સંકટ સમાવની સઘળા, કૃપા કરી તું હમ મા. આરા.
અરજ કરીએ માવડી, સાહય તું થાની હરઘડી;
ભકિત સદા તારી વડી, દેની તુ હમ સાથ જડી. આરા.
બહુ નામી તું છે સતી, સદા પ્રેમ રાખજે અતિ;
ભીડભંજન દે સુમતી, વડી વડી છે તુજ ગતી. આરા.
રાખજે હમેશં તુંજ મયા, હમ ઉપર બહુજ દયા;
ઉપકાર જે જે તુજ લહયા, જશે નહીં કપ્પુજ કહયા. આરા.
શુર પુર નેક નીતિ, વધાર નિવેક ટેક પ્રીતી;
મેળવીએ અનેક કીર્તિ, લઈએ દુર્ગૂણ છેક છતી. આરા.
માગીએ તુજ પાસવર, કેશવની ખરદાસ કર;
નમે પ્રાણુ ગોપાળ આશી ભર, થા ખુશી હમ દાસ પર. આરા.

(ખવાર ખવાર ચારો ખવાર, હું મઝેં સુરતસે ખેજાર—એ રાહ.)
 તાર તાર હમને તાર, આ દુઃખ દરિયેથી તુંતો તાર,
 નહીં હમને કશો આધાર, માટે તું કિર્તાર તાર.
 ભલ્લે તને ભગવાન, છલ્લે હમેરે નાદાન,
 આપની જ્ઞાન, કરીએ દાન, લલ્લે ખુબ માન.
 કહે કેશવ પ્રાણુ ગોપાળ, સદા લેને તું સંભાળ,
 રાખને વહાલ, દીનદયાળ, તુંકરી દૂર ઝાળ.

(સોના પુરના ભડકા વિધે)

(શહેવાલા કીજે ધ્યાન—એ રાહ.)

અરે વહાલા ધરની ધ્યાન; ભાઈ મુજ જોને ભડકા ખળેછે,
 જોને કેવુરે પ્રાણી જળેછે, એમ આપણુ તું માન
 —અરે વહાલા.

કરતો નહી કાગઠ હમેશાં, ધર ધર હરીતું ધ્યાન;
 તનને ધનને બાણુ બુઠારિ, માયા એ સમાન—અરે વહાલા.
 કરતો રહે તું દાન હમેશા, ધર ધર ગોપાળ ધ્યાન;
 ભજને ભાવેથી હરીને હવેથી. જાયા એ તું માન—અરે વહાલા.

(મારે પડે હમ પ્યારી કબ્બનકે—એ રાહ.)

ભલ્લે પ્રભુ તને, પુરણ પ્રીતેથી,
 પુરણ પ્રીતેથી હરખ હેતેથી—ભલ્લે.
 છે જખરી શક્તિ, દે જખરી ભક્તિ,
 જઈએજ પાર તરી, હમેજ નેથી—ભલ્લે.
 દુનિયાદારી, ઘણી આ વિકારી,
 હમને હરી તું, તારજ તેથી. —ભલ્લે.
 સુમતી આપી, કુમતી કાપી,
 કરજે ભરપુર હમને, વિવેક નેધેથી—ભલ્લે.
 કહે પ્રાણુ ગોપાળ, કેશવ હો દયાળ,
 જરૂર ઉતાર પાર, હમને ભવેથી—ભલ્લે.

(૨૧)

૫૬

(અએ બેગે ઇસ નજીમીકા, નાદીર ખ્યાલ હએ.)

અનીતિ મારી છતી, તારી પ્રીતી કરું રામ;
 છે ગતી ભારી, અતિ તારી, રતી છોકું ન નામ—અનીતિ.
 આ દુનિયા સારી, કીધી ભારી, હે તેં મોરારી,
 કીધાં શશિ, સમુદ્ર સૂર્ય, સકળ સુંદર ધામ—અનીતિ.
 કહું ગોપાળ ગીર,—ધારી જખરી, તારી બહીષ્કારી,
 માટે ભણું, ભાવેથી હું, પ્રાણજીવન કેશવરામ—અનીતિ.

૫૭

(દીલદારી કીનીરે, તુનેચો હમદમ—એ રાહ.)

ગીરમારી ઘાગીરે, જખરો પ્રભુત્વ, સુંદર હરીઆ, સહી કરીઆ,
 ભરીહિયાં, ધરીહિયાં, કરીહિયા, જળ સ્થળ ગાહ,
 ધાતુ ગાડી વગીર—

ક્યાં હમને તે અતિ ઉપકારી,
 જાય ગોપાળ કેશવ તુજથી પારી,
 હે રામ, હામેઠામ, આઠેઠામ, દે ભક્તિ તારી હરીરે—ગીરધાની.

૫૮

(હજાર શક હયે ખુદાએ રા જહાનકા—એ રાહ.)

કુદ્યો કુદ્યો ક્યો હું રામ, હાય હાય કપમાં પહોરો,
 મનુષ્ય દેહ બેઠો હું ખાઈ, જે માણી જેયો જડ્યો.
 ભુદ્યો ભુદ્યો ભમ્યો હું રામ, હાય હાય વન થઈ પડ્યો,
 ધિક ધિક મારૂ જીવણું, તેં શાને મને ઘડ્યો.
 કરી કરી બેદરકારી—હજી હરી થશે મુજ ખવારી,
 રામ રામ અવસરતો, આવીને અડ્યો.
 ભજશ ભજશ હું ગોપાળ—નમીશ નમીશ હું દયાળ,
 પ્રાણ પ્રાણ મારો તો, હવે તુજ પાસ જડ્યો—કુદ્યો કુદ્યો.

૫૯

(સુનેા શાહ એ ખાત હમારી—એ રાહ)

સુણો શ્યામ ગોવરધન ધારી, આપો ભક્તિ સર્વદા તમારી;
 કરો મુક્તિ જરૂર હમારી, શ્યામ શુણો અએ શ્યામ.

(૨૨)

ખાહું ખાહું છે સર્વ આંહી, જુકું જુકું છે સર્વ કાંઈ;
સાચું સાચું છે નામ તુંજ આંહીરે—સુણો.
યદ્યપે અમે અતિ લાલકારી, રહીએ અમે સદા મુખકારી;
જદ્યપે કેશવ ગોપાળ પ્રાણુ વારીરે—સુણો.

૬૦

(ન કર ફીક અએ જાનો મન પેશાપશકી—એ રાહ.)

રે થા નક્કી, અએ ત્રિભુ-વનમાં સરસ તું,
જો રહે ભકિત માંહીજ, સદા ચોકસ તું.
કાયા જાયા જાણી, સર્વેજ જુઠાં,
ન માયા (પ્રેમ) માંથી, પ્રભુ નીજરે ખસ તું.
અપટ કપટ, કરી ન તું જરા,
રે અપટ પ્રભુ પ્રેમ, માંહીજ ધસ તું.
હુચ્યાઈ જુઠાઈ, જો નહીં કર એમ,
ન પસ્તાઈ પામીશ, ગોપાળ જશ તું.

૬૧

(યાર માર જેપુમાર મર હો યાર પૈસા—એ રાહ.)

તાર તાર, પ્રભુ તાર, હમને તાર હરી,
હમે હાર, હે મોરાર, ખાધી હાર, હરી,
આવ વહાર, હવે વહાર, તું કિતાર, હરી,
નહીંજ કંઈ, સાર લઈ, તુંજ ગ્રહ્યો પ્યાર હરી.
હવે લેની તું હિમારી, હમ છેએ શણુ તારી,
કેશવ ગોપાળ પ્રાણુ વળી જદ્યપે તુંથી વારી,
અકુરનીશ, હે જગદીશ, કરીએ ભકિત તારી,
દીલએ રે એ ઉપકાર, હે મોરાર હરી—તાર.

૬૨

(પ્રાણીનો જમના માર ખાલી વખતે પોકાર.)

(એજ સાહેબ નતીજ મીલ જાએગા—એ રાહ.)

પ્રાણી—અરે હાએ, નિર્દય તું, કેમરે માર,
નહીં ખમાય, નિર્દય તું, કેમરે માર—અરે હાએ.
યું મેં ખગાડ્યું તારું, મારે તું શા રાડું,
જમ—ખસ, અંઠાળ, મુપ—

પ્રાણી—નિર્દય તું, કેમરે માર.

ખાતો પીતો એકત્રો ન દતો દોષન અન્ન;

ધન સઘણું દાટી મેલતો તોએ ધુળવે કાં તન ?

જમ—અર્ધા ભાર ન પુન્ય કર્યું જે ન આત્યું સાથ ધન;

કહે વારૂ થું ઉધ્યાગમાં ત્યારે લીધું તેં આ તન ?

પ્રાણી—એ એક ગુન્હો મારો માફ કર,

જમ—બસ, ચંડાળ, ચુપ—

પ્રાણી—નિર્દય તું, કેમરે માર.

તનનો ઉધ્યાગ કહું જીભથી ગાતો ગણીકા ગીત;

આ ચક્ષુએ નિરખી કરતો પર સ્ત્રી સાથ પ્રીત.

જમ—ધુળ પડી ચંડાળ જીભથી ગાવાતાં હરી ગીત;

ચક્ષુએ નિરખીજ પ્રભુને કરવીતીજ પ્રીત.

પ્રાણી—એ મુજ ગુન્હો બીજો માફ કર,

જમ—બસ, ચંડાળ, ચુપ—

પ્રાણી—નિર્દય તું, કેમરે માર.

ચર્ણ વાપરતો જવા નૃત્યમાં સઉ સાથ;

લીખારી જે માગવા આવે તો મારતો ભાત ને હાથ.

જમ—ચંડાળ ચર્ણ વાપરવાતાં જવા જત્રા સૌ સાથ;

ચાલી ચર્ણે અન્ન લાવી આપવામાં લેવાતાજ હાથ.

પ્રાણી—એ મુજ ગુન્હો ત્રીજો માફ કર,

જમ—બસ, ચંડાળ, ચુપ—

પ્રાણી—નિર્દય તું, કેમરે માર.

હુચ્યાઈ જુડાઈ કપટ ચપટ ખરેખર કર્યાં મેં બહુ;

પસ્તાવો થાયછ અતિ મને હવે ભજીશ નક્કી હરી હુ.

જમ—પસ્તાવો થાયછ જ્યારે તો માન મુકી હું દઉં;

પણ કેશવ ગોપાળ પ્રાણુજવનને ભજજે નક્કી કહું.

પ્રાણી—હા હવે વાત એ મેં માની,

જમ—બસ, થા હવે, દૂર—

પ્રાણી—મને તું ન હવે માર.

૬૩

(અએસે ઘાકા દનેવાલે મએને લાખીં દએ ભાલે—એ રાહ.)
રે તું પાપી થઈ ચાલે, પાણ, મરણ તોછે કાલે—રેતું

(૨૪)

અરે જોડી મોજ, તુંતો વ્હાલે, દાન નમેજ, તુંતો આલે,
જ્યારે દાન, તુંતો વ્હાલે, ભજ નાય, તુંતો વ્હાલે.—પાપી.
આર કંતી વળી પરમારથતો, શું કયું તે શું કયું તે, રામ
નામ વળી તે કહ, શું કયું તે શું કયું તે, કર્યાં અરે,
પાપ અતિ, કર્યાં તેરે, પાપ અતિ, લીલા અરે,
આપ અતિ, આધી ખગે, થાપ અતિ—પાપી.

અરે જાજ જાજ જાજી એમ, ખહુરે દેરાન તુંતો
ધાલે, ભજજે હની નકરી સારે, તુંતો જાશે તુંતો જાશે,
જાજ ભજ, જાડી ભજ, કપટ કહુ આ, જાડી ભજ, કરી
જા ન આડી ભજ, કોઈપૂંત ખગારી ભજ, માની લે તું મન,
તારું અંગ મન તન, ભડિત એ તુજ મન. નહીં બુલ માટ
મેહન, તરી જાય જાય, ગોપાળ કહુ, જેતું માની,
એમચાલે—રેતું પાપી.

૬૪

(શ્રી ડાકોરજી વિષ)

જાજકે કાનનદર ખતખત રીરકર ખગર રેકર—એ રાહ.)
જેતો તું ભાઈ, મરી જુગતાઈ રહ્યા મલકાઈ કેવા ડાકોરજી;
જાગી આપી, દરીશુ કરની. નાહીં મજે કરી એવા ડાકોરજી.
હતા અગો આનુર તારા દરીશુતાં દેક—હતાં.

ગતિ અતિ ભારી તારી પાળ્યો હમારો દેક. હવે ઉમંગધરો
પેક, ભગી તું દેખા.—હતાં. જો જો.

છે ગુગટ વાંસળી કાંતી તારી તે શીખર—છે.

આર બુજે શાલી રહ્યો મન ન થાય જવા ઘેર, કહે કેશવ
ગાણુ ગોપાળ, સદા રાખ હમ પર મન—છે.

૬૫

(શ્રી ડાકોરજીમાં શ્રી ગોમતી ૨ વિષ.)

(ગુલ ગુલ ખુન ખીન ખારકે નહો કોઈ વ્હામે—એ રાહ.)

વાહ વાહ વડી હમ માનરે, તું હો મૈયા ગોમતી,

દીસે તુંતો શાક્ષાતરે, તું હો મૈયા ગોમતી.—વાહ વાહ
જળ જળ નિર્મળ દીસે તારું,

સ્થળ સ્થળ તું પ્રખ્યાતરે—તું હો મૈયા ગોમતી.—વાહવાહ.

(૨૫)

કર કર પ્રાણ ગોપાળ જોડે,
ધર ધર કેશવનો હાથરે—તું હો મૈયા ગોમતી—વાહવાહ.
બહુ બહુ આજે નાહીએ આંહી,
સહ સહ પ્રાશ્વિત કાઠરે—તું હો મૈયા ગોમતી—વાહવાહ.

૬૬

(શ્રી હાકોરજીનાં મંદીરમાં ઉક્ત.)

(તોરાં સચ નહીં કહેનારે, માહેમાન પ્યારી શાન. એ રાહ)

જરા ગમે નહીં જનવરે, છોડી ધામ, અંહીથી આમ,
જુગતી હિયા સારી, અતિહિયા દખાએ—જરાં
સરસ સરસ કેવા હાકોર શેલે છે,
એવી શોભા નહીં મળશે;
માન માન માન મારી તું વાત માન, નક્કી મારી વાત માની,
ગુણજ એના ગાની.—જરાં

૬૭

(રાહ ઉપરનીજ.)

તને નમીએ હમો સૌરે, હે હાકોર હે હાકોર,
છે શક્તિ તુજ લારી, દે ભક્તિજ તારી—તને
તરસ તરસ પુરી દર્શણની પાડી,
કેશવ ગોપાળ પ્રાણની ને;
આણ આણ આણ હવેતું મેહેર આણ, નક્કી તું તો મેહેર આણી,
લેજે હમને તાણી.—તને

૬૮

(ગાંનેકી ધુંન બચન સુનાતો. એ રાહં)

નહીં ગમત, નહીં મમત, હજી તુજ નહીં કાંઈ છુટી;
વૃધ થયો, જન્મ ગયો, પાણ એ તૃષા નવ તુટી. નહીં ગમત.
શું થાશે, પ્રાણ જાશે, જ્યારે દહધી તુજ છુટી;
તુજ ધન, સહ જન, જાણ લેશે રે ભૂટી. નહીં ગમત
માટે માન, કરદાન, છાંડી મોજા એ જુકી;
પાપ તજ, પ્રભુ ભજ, સત સંગત તું ચુંટી. નહીં ગમત.

(૨૬)

લે લટ, આ 'લટ', રામ નામની તું લટી;
ખીલ લટ, જાણ જુક, ગોપાળ કહું માથું કટી. નહીં ગમત.

૬૯

(એક નાસ્તીક નરે જ્યારે પોતે એકા એક સર્વ સુખમાંથી
દૂર થઈ ગયો ત્યારે ઈશ્વરને સંભાર્યા અને પછી તેના
પર થએલી આકાશ વાણી.)

(આ બદકાર એ મગરૂરએ બદનામ એ બેતુર એ રાહ.)
નાસ્તીક—લે દરકાર લે જરૂર—છું મોરાર, સુખે દૂર

ઉર ઉર લાવ એ ઉર—માટે મુજ દયા તું ઉર
આકાશવાન—દૂર દૂર અએ ગમાર, થુ છે પર નનેકદાર
મગુ થશે મદદગાર, 'લકત જન' ને માન એ ઉર.

૭૦

(કોઈ હાલ કરો જાકે. મેરી પરીકો સમજાકે. એ રાહ,)
કંઈ તેં ન કર્યું હાથે, કહેની લઈ જઈશ શું સાથે.—કંઈ
અએ જગત માંહી જગતી તેં તો, સીધા શું શું માર;
નહીં કર્યા જરા ઉપકાર, નહીં પળવાર, લજ્યા મોરાર—કંઈ.
લોખને લાભમાં લપટાઈ તું રહ્યો, લોભી તુંજ અપાર;
પણ નહીં થયો વારંવાર, નહીં વિચાર, લજ્યા ત્રિપુરાર—કંઈ.
દયા દાનને દિનતા ઉરે, આણ્યાં નહીંજ લગાર;
નહીં લકિત ગણી સુખકાર, નહીં ધર્યો પ્યાર, મોહન પર ચાર—કંઈ.
માન તું પ્રાણી મોહું ર વહેલું, મૃત્યુ સહને લેનાર;
નહીં કરી ગોપાળ પર ખાર, નહીં તલભાર, હવે ભજ કિતાર—કંઈ.

૭૧

(નમું પદે ગિરિજા પતિને. એ રાહ.)

કહું મજુ મજુતા તારી શું.
રચનાર તું રચના બહુ ભારી, અતિજ ગતિ તારી.
રચી કાયા, મચી માયા, વળી મોહકારીશું.—કહું.
દેખું હું શું રે ગતિ, તુજ આકાશે અતિ,
કેવી વીજળી થતી, વળી વાદળી જતી, વર્ષા ધારા થતી;
સકળ અકળ એમ કળા તારી; માગું ગોપાળ વારી.
ભાપ હરી, આપ હરી, સેવા તારી તું.—કહું.

(૨૭)

૭૨

(દીવાળી માત વિષે.)

(અએસે ઘોડા દને વાલે મએ'ને લાખો દખે ભાલે. એ રાહ.)
આહા મૈયા રેઠ્ઠા કાળી, આજ, આવી તુંદી વાળી—આહા.
તુજ શોભા બહુ, કેવા ભાળી, રહ્યા સહ, કેવા કાળી, સુખ તુંજ
દેવા વાળી, દુખ તુંજ, લેવા વાળી.—મૈયા.

આહા ઝળ ઝળ વળી રૂશનાઈતો, શું ઝળેરે શું ઝળેરે, ઘેર
ઘેર દીવા મા તુજ, શું બળેરે શું બળેરે, દીવા વાળી માત
તું'રે, છે દયાળી, માત તુ'રે, આરૂ—પાળી, રાત શુ'રે,
ઠઠ ચાલી, વાટ શુ'રે.—મૈયા.

આહા બાળા વળી રૂટાકાતો, હરખે જઈ શું રીડેરે,
ખંદુક બપોર પેટી કોઠી, શું છોડેરે શુ છોડેરે, વહી
પૂજન, થાય કાળી, બોણી સુજન, લાય કાળી, સકળ
જન, માંય કાળી, આજ ધન્ય, થાય કાળી, ધન્ય તને માત,
બહુ જગે તું પ્રખ્યાત, હમ વિનવીએ વાત, પ્રાણુ ગોપાળ
કેશવ સાથ, કરી સહ બહુ ભક્તિ હમ, લઈએ બાણી,
તને કાળી.—આહા મૈયા.

૭૩

(અજબ નહીં ઇકસીર તુમારી, એ રાહ.)

પ્રાણુ (ચિત) લગાડી, હમેતો તારી, વિનંતી કરી, શં-કર હરહર;
જમાવી શિર, માગીએ તુજ, ભક્તિ હો શં-કર હરહર.
જન જુત તુજ સાથ રેરે, ઉમિયાનો છે તું વર હરહર;
વતન તારું, છોડી ફેલાસ, લોટે મસાણુ શં-કર હરહર.
જદી ગંગા તુજ શિર વહેછે, નામ તેથી ગંગા ધર હરહર;
ગોળા ભસ્મના, લઈ સ્મશાને, કરે લેપન શં-કર હરહર.
પાત્ર ખોપરીતું તુંજ લઈને, બોળા તું બોજન કર હરહર;
લઈ મનુષ્યનાં, તુંમલા તુંતો, ધર માળા શં-કર હરહર.
કેવી અમંગળ રૂપ તુંતો, શંભુ સામગ્રી ધર હરહર;
રણઘાતા, તોએ તું કહેવાય, મંગળરૂપ શં-કર હરહર;
ભરઘાતા વર આપ ભક્તિનો, હમને ગિરિજા ધર હરહર;
જામે છે તને; પ્રાણુ ને ગોપાળ, ભક્ત કેશવ શં-કર હરહર.

(શિક્ષાધારી લાલકારી અથવા દીલકોશહેનાજ તુંઅપને એ રાહ.)

ચાલો આવો, તત્પર થાઓ, ભજો રામ રામ રામ.—ભજો,
સર્વ વ્યાપક તું હો રામ રામ, —ચાલો.

પાડ્યું તેં પાર, પ્રભુ કિર્તાર,

વાહ વાહ વાહ વાહ, હમારું કેવું કામ કામ કામ. સર્વ—ચાલો.

હું રામ આત્મા, માગું પરમાત્મા,

હજીને તાપ પાપ, સહ એમ કામ કામ કામ. સર્વ—ચાલો.

કેશવ હું રામ, માગું હું શયામ,

દને હરી ભરી ભક્તિ આઠે જામ જામ જામ. સર્વ—ચાલો,

પ્રાણજીવન વારું, ન કહું હું ‘મારું’,

જાણુ રામ નામ એજ ફક્ત દામ દામ દામ. સર્વ—ચાલો.

નીતિ હું જાણું, પ્રીતી તુજ જાણું,

પૂરને પ્રભુ પ્રભુ ગોપાળની એ હામ હામ હામ. સર્વ—ચાલો.

૭૫

(જન સુખ પક્ષીઆં, ગુડીઆં ખેલીઆં. એ રાહ.)

આને મળીયા, આને મળીયા, ભક્તિ અર્થે હમે મળીયા.

મુક્તિ કરને જરૂર હમારી, ભક્તિ આપી શામળીયા,

શક્તિ તારી છે બહુ ભારી, કીર્તિ તારી બહુ બળીયા. આને.

સંકટ સર્વ દૂર કરી તુ, સાહય થને હો પાતળીયા,

ખાણું ગોપાળ કેશવ માગીલે, ઘેર ઘેર કરને મંગળીયા. આને,

સમાપ્ત.

જાહેર ખખર.

આ ચોપડી મુંબઈમાં કાલબાદેવીનાં રસ્તાપર હાલાઈ બા-
ટીયા જીની માહાજન વાડીમાં કર્તા પાસેથી ત્યા ખીજ જાણીતા
બુકસેલરો પાસેથી વેચાતી મળશે,

